

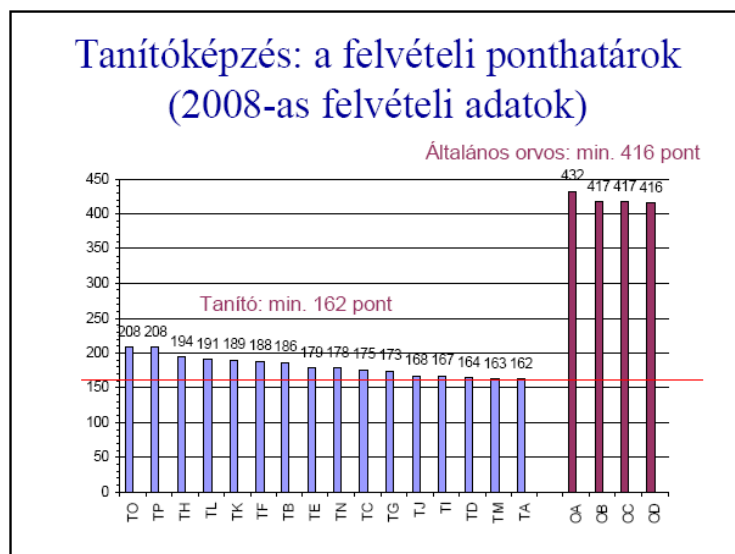
2009. évi költségvetés: létezik alternatíva

Civil szervezetek, szakszervezetek és szakértők széles körével konzultált a Levegő Munkacsoport a 2009. évi költségvetési törvényjavaslatról és a kapcsolódó adó- és egyéb törvényjavaslatokról. Véleményt cseréltünk a Magyar Orvosi Kamarával (MOK), a Magyar Szakszervezetek Országos Szövetségével (MSZOSZ), a Munkástanácsok Országos Szövetségével, a Nagycsaládosok Országos Egyesületével (NOE), a Pedagógusok Demokratikus Szakszervezetével, a Szakszervezetek Együttműködési Fórumával (SZEF) és más szervezetekkel. Az általunk megkérdezett összes szervezet egyetértett abban, hogy a közsférát érintő megszorítások tovább súlyosbítják társadalmi és gazdasági bajainkat is. Abban is teljes volt az egyetértés, hogy létezik a kibontakozást lehetővé tevő megoldás: **a terheket igazságosabban, ésszerűbben kell megosztani.**

A megszorítások kára sokkal nagyobb, mint a haszna

Az Oktatási Kerekasztal a következőket állapította meg: „Magyarország a tanulás világában egyre jobban lemarad versenytársaitól. Az elmúlt évek számos reformja ellenére a tudásbeli szakadék, amely a világ legfejlettebb részeitől elválaszt bennünket, nem szűkült, hanem szélesedett.” Egyre inkább jellemző, hogy a pedagógusi pályát olyanok választják, akik szinte sehol máshol nem tudják megállni a helyüket (ld. az 1. ábrát!). A gazdasági élet szereplői is folyamatosan arra hívják fel a figyelmet, hogy **az oktatás gyenge színvonala versenyképességünk javításának egyik legfőbb gátjává vált.**¹ Az OECD-országok között hátul kullogunk az egy tanulóra jutó ráfordítások tekintetében (csak Lengyelországot, Mexikót, Szlovákiát és Törökországot előzük meg). Ennek ellenére a kormány most újabb jelentős forrásokat vonna el az oktatástól, még tovább rontva annak minőségét.

Közismert a magyar lakosság rendkívül kedvezőtlen egészségi állapota. Ennek ellenére **jóval kevesebbet költünk egészségügyre (nemcsak abszolút mértékben, de a GDP arányában is), mint a többi OECD-ország,** és a kormány most ezt az elfogadhatatlanul alacsony összeget is tovább kívánja csökkenteni. A Bizalom és Partnerség című kormányzati dolgozat is megállapította, hogy az egészségügy humánerő-problémáinak megoldása a továbbiakban már nem tűr halasztást. A szakma átlagéletkora magas. Több mint 2800 szakorvos és számos szakdolgozó már egysz-

1. ábra: A tanítóképzők hallgatói többnyire a középiskolák leggyengébb diákjai közül kerülnek ki¹

tenciális menekülteként távozott az országból. Az utánpótlás helyzete tragikus, mert a frissen végzett orvosok, azaz szakorvos-jelöltek közötti felmérés szerint több mint 70 százalékuk – már aki bevallotta – a szakvizsga megszerzését követően külföldre kíván menni, mivel semmilyen motivációjuk nincs az itthon maradáshoz. Szinte egyetlen motiváló tényezője maradt az egészségügyi pálya választásának: az Unióban azonnal konvertálható diploma! Nem jobb a helyzet az ápolónők tekintetében sem. **Amennyiben nem történik azonnali változás, a pálya elnéptelenedése fékezhetetlenné válik**, és az állam egyik legfontosabb közszolgáltatásának, az egészségügynek még a maradványai is szétesnek.

Köztudott az is, hogy Magyarországon egyre súlyosabb problémát **jelent a jogbiztonság hiánya**. A jogszabályokat egyre kevésbé tudják betartatni a nagyfokú forráshiánnyal, alacsony fizetésű munkatársakkal dolgozó rendőrség és más ellenőrző szervek. A megszorítások ezen a területen csak a bűnözőknek, a csalóknak, a tisztességtelen úton meggazdagodni vágyóknak kedveznek, és jelentősen rontják társadalmi-gazdasági megújulásunk esélyeit.

A bíróságokat, ügyészségeket érintő rendkívüli megszorítások is **az igazságszolgáltatás akadozását**, további lelassulását eredményezik.

A közzsférát érintő megszorítások a hazai kis- és középvállalkozásokat (kkv-kat) szintén sújtják: ha a közzsférára kevesebb pénzt fordít a kormány, **vészesen szűkülnek a kkv-k piacai is**. A kevesebb állami megrendelés, a közzsférában dolgozók vásárlóerejének csökkenése gyakorlatilag **ugyanolyan hatású lesz a kkv-kra, mintha jelentősen megemelnék az őket terhelő adókat**.²

A közzsférában dolgozók a munkaképes korú lakosság (a 20 és 62 év közöttiek) 12 százalékát teszik ki. Ez a tény önmagában nyilvánvalóvá teszi, hogy a közszolgálati dolgozók jövedelmének csökkentése nem segít a gazdasági-pénzügyi válság megoldásában.

Mi képezi nemzeti vagyonunkat?

A Világbank tanulmánya³ szerint a nemzeti vagyon legfontosabb eleme az eszmei tőke, vagyis a munkaerő képzettsége, a jogbiztonság, az elszámoltathatóság, a politikai stabilitás, az erőszakmentesség, a hatékony kormányzati működés, a szabályozás minősége és a korrupciómentesség. Minél fejlettebb gazdaságilag egy ország, annál nagyobb az eszmei tőke aránya a nemzeti vagyonában (1. táblázat). Tehát **ha a gazdaságilag fejlettebb országok szintjéhez kívánunk közelíteni, akkor mindenképp az eszmei tőkét kell növelni**. Az elmúlt évek megszorításai éppen ezt a vagyont csökkentették nagymértékben, a tervezett megszorítások pedig még tovább rontanak a helyzeten.

1. táblázat: A nemzeti vagyon összetétele 2000-ben (százalék)

Besorolás jövedelem szerint	Természeti tőke	Tárgyasult tőke	Eszmei tőke
Kisjövedelmű országok	26	16	59
Közepes jövedelmű országok	13	19	68
Magas jövedelmű OECD-országok	2	17	81
Világ összesen	4	18	78

Cui prodest?

Ha a közszférát sújtó megszorítások rombolják a társadalmat és hátrányosak a hazai vállalkozások számára is, akkor óhatatlanul felmerül a kérdés: kinek az érdeke mindez? Nézzük a számokat! A 2. táblázatban a külföldi befektetők által Magyarországról kivitt jövedelmek alakulását mutatjuk be a Magyarország Nemzeti Számláiban közzétett adatok alapján. Ebből az látható, hogy **a kivitt jövedelem 2006-ban és 2007-ben ugrott meg rendkívüli mértékben, vagyis éppen a belső megszorítások éveiben.**

2. táblázat: A külföldi befektetők által Magyarországról kivitt jövedelem

Év	A GDP százalékában	Milliárd Ft
2000	7,4	1007
2003	6,4	1204
2004	7,6	1584
2005	7,8	1731
2006	12,2.	2906
2007	14,7	3747

A 2. táblázat adatai viszont azt bizonyítják, hogy ez folyamat nem törvényszerű: Szlovákiában például 2003 óta csökkenteni tudták a külföldi működő tőke által kivitt jövedelem GDP-hez viszonyított arányát, miközben a külföldi működő tőke állománya nőtt. A táblázatból az látható, hogy Magyarországon óriási a különbség a megtermelt jövedelem (GDP) és a belföldön felhasználható jövedelem (GNI) között: ez a különbség 2007-ben Magyarországon (a 2006. évi metodika szerint) 7,7 százalék volt. A többi uniós országban ez az arány sokkal kisebb, például Szlovákiában csak 4,1 százalék.

2. táblázat: A GNI és GDP közötti arány, valamint a külföldi tulajdonú cégek által kivitt jövedelem aránya Magyarországon és Szlovákiában

	2002	2003	2004	2005	2006	2007
GNI/GDP, %, Magyarország	94,50	95,00	94,10	94,10	92,80	92,30
GNI/GDP, %, Szlovákia	98,36	93,87	94,44	95,70	96,19	95,87
Kivitt jövedelem/GDP %, Magyarország	7,1	6,4	7,6	7,8	12,2	14,7
Kivitt jövedelem/GDP %, Szlovákia	3,36	8,19	7,57	7,46	7,19	7,04

Amint a 3. táblázatból látható, a külföldi működő tőkéből származó jövedelem kiáramlása 2008 első félévében 10,4 százalékkal még tovább nőtt az előző év első félévéhez viszonyítva (KSH adatok szerint, SCV cégek nélkül, euróban számolva)!

3. táblázat: A működő tőke egyenlege Magyarországon (az MNB fizetési mérleg adatai szerint), millió euró

	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	Összesen
5.2. Egyenleg	2 645	2 575	3 068	1 124	3 309	5 884	2 297	3 606	24 508
5.2.1. Részvény és egyéb részesedés	1 510	1 096	1 157	-664	1 082	3 966	1 394	867	10 408
5.2.2. Újrabefektetett jövedelem	1 135	1 479	1 911	1 788	2 227	1 918	902	2 739	14 099
Az újrabefektetett jövedelem aránya az 5.2. egyenlegen belül,%	42,9	57,4	62,3	159,1	67,3	32,6	39,3	76,0	

A tényleges helyzet azonban ennél is rosszabb, mivel a külföldi működőtőke-elszámolások hamis képet mutatnak. A hazai statisztika a beáramló tőkébe az újra befektetett összeget is beszámítja. Ez azonban nem az országba beáramló friss tőke. Ennek jelentős része a túlzott kedvezmények és támogatások révén főleg a hazai kkv-któl elvett jövedelemből származik, ezért nemzetgazdasági szempontból nem tekinthető többletforrásnak!

További kérdés ezen befektetések valós értéke, ugyanis az „újrabefektetés” értéke után lehet további kedvezményeket igénybe venni, így a kedvezmények hatványozódnak. A külföldi befektetések „felértékelésében” a kormányzati szervek is érdekeltek, mert a külföldi befektetések összegében mérik munkájuk „eredményességét”. Ebből következik, hogy az egész külföldi működő tőke befektetési folyamata egy hatalmas pénzügyi buborék, amelynek most, a válság idején, különösen sürgető a felülvizsgálata.

A statisztikai adatok alakulása azt mutatja, hogy **a megszorításoknak az elmúlt években megvalósított változata a jövedelmek nagymértékű kiáramlását segíti elő!** A költségvetési és adótörvények jelenlegi változatának elfogadása ugyanezt vetíti előre 2009-re. Megvan tehát a válasz a „Kinek az érdeke?” kérdésre.

Hangsúlyoznunk kell, hogy nem a külföldi tőkebefektetéseket ellenezzük, hanem csupán a túlzott, nemzetgazdasági szempontból hátrányos támogatások felszámolását sürgetjük. Itt a sok káros támogatás közül csak egyetlen példát említünk. A Fővárosi Csatornázási Művek 25 százalékát 17 milliárd forintért privatizálták, azonban azóta annak külföldi tulajdonosai csak „menedzsment díjként” 27 milliárd forintot vittek ki az országból.

Létezik megoldás!

A bevezetőben említett civil szervezetek, szakszervezetek abban is egyetértenek, hogy létezik a gazdaságot élénkítő, a válságot enyhítő megoldás: **a piacellenes állami támogatások felszámolása, a jövedelmek külföldre áramlásának ésszerű visszafogása, a környezetszennyezés és az energiapazarlás fokozott megadóztatása, a korrupció és az adócsalások visszaszorítása.** A Levegő Munkacso-

port konkrét javaslatokat dolgozott ki mindennek a megvalósítására is.⁴ Ezekkel az intézkedésekkel 2009-ben sokkal nagyobb államháztartási megtakarítás érhető el, mint amennyit a kormány a megszorításokból tervez. Egyúttal a jövő felélése helyett annak megalapozását segíthetjük elő.

Budapest, 2008. december 4.

Levegő Munkacsoport

---

¹ Simor András, a Magyar Nemzeti Bank elnöke a következőket állapította meg a Nemzeti Csúcson (MTA Székház, 2008. október 18.): „A hosszú távú növekedési potenciál erősítéséhez elengedhetetlen az oktatás, különösen az alapfokú oktatás színvonalának emelése.”

² Erről a következőket nyilatkozta Bánfi Tamás, a Corvinus Egyetem pénzügyi tanszékének professzora, a Magyar Nemzeti Bank monetáris tanácsának tagja: „Mindaz, ami várhatóan történni fog, tökéletesen ellentétes bármifajta élénkítéssel. Véleményem szerint 2009-ben, de különösen a jövő év első felében nem volna szabad az államháztartás hiányát úgy csökkenteni, hogy az azonnal és közvetlenül a fogyasztást mérsékli, és ezen keresztül tovább szűkíti a keresletet.” <http://nol.hu/gazdasag/lap-20081127-20081127-41>

³ Ld. http://www.levego.hu/letoltes/kapcsolodo_anyagok/vilagbank-nemzetivagyon0804.pdf

⁴ Ezeket a javaslatokat már korábban eljuttattuk az Országgyűlés Költségvetési Bizottsága részére: http://www.levego.hu/letoltes/kapcsolodo_anyagok/iskola-fontosabb_0811.pdf